

Mondspoelmiddelen zijn weggegooid geld

Voorstander

Cor van Loveren, bijzonder hoogleraar Preventieve Tandheelkunde, Academisch Centrum Tandheelkunde Amsterdam, Universiteit van Amsterdam

Mijn wetenschappelijke achtergrond dwingt me om bij deze stellingname enige nuance aan te brengen: mondspoelmiddelen kunnen weggegooid geld zijn of mondspoelmiddelen horen niet thuis in het basismondhygiëneprotocol, maar kunnen wel in een individueel advies worden gebruikt. Een andere belangrijke nuance is ook of het gebruik van het spoelmiddel van het individu zelf uitgaat of gebeurt op advies van een professional. Gaat het gebruik van de persoon zelf uit, dan neem ik aan dat hij de kosten heeft afgewogen tegen het door hem ervaren of vermoede succes en hoeft ik me daar niet mee te bemoeien. Vraagt een patiënt echter of het zinvol is een bepaald spoelmiddel te gebruiken, dan zal toch een antwoord moeten worden gegeven.

Basisadvies mondhygiëne

Veel personen tonen aan dat een goede mondgezondheid kan worden bereikt met het opvolgen van het basisadvies mondhygiëne van het Ivoren Kruis, dat is gebaseerd op 2 keer per dag zorgvuldig de mond te reinigen met een fluoridetandpasta. Voor sommigen is dit niet voldoende. Alvorens te adviseren over het door hen te volgen afwijkend mondhygiëneprotocol, dient eerst een analyse te worden gemaakt van de oorzaak van de tandheelkundige problemen en dient op basis daarvan een advies te worden gegeven. De oorzaak kan liggen aan een onvoldoende therapietrouw aan het basisadvies. Het compliceren van dit advies door additionele mondhygiënische maatregelen lijkt dan niet de eerste aangewezen weg.

De eerste keuze lijkt om de weg van 'motivational interviewing' te bewan-

delen en uit te zoeken wat de obstakels zijn waardoor de patiënt niet toekomt aan een zorgvuldige uitvoering van het basisadvies mondhygiëne.

William van Ockham (1288-1348) formuleerde als wetenschapsfilosoof avant la lettre al de stelling: '*entia non sunt multiplicanda sine necessitate*': entiteiten moeten niet bij elkaar worden gevoegd als er geen noodzaak voor is.

maar voor secundaire preventie worden ingezet. Er is dan een duidelijk geïdentificeerd gezondheidsprobleem. Er kan dan ook duidelijk worden omschreven wat met het spoelmiddel wordt beoogd en er is controle mogelijk of dit wordt bereikt. Een mogelijke hinderlaag hierbij is dat men niet kan evalueren op de locaties waar het probleem zich eigenlijk voordoet. Er is

'Een goede mondgezondheid kan worden bereikt met het opvolgen van het basisadvies mondhygiëne van het Ivoren Kruis: tweemaal daags zorgvuldig tandenpoetsen'

Hoogrisicopatiënten

Als men voor patiënten met een hoog risico op tandheelkundige problemen een apart mondhygiëneprotocol - bijvoorbeeld naast tandenpoetsen 1 of 2 keer per dag een mondspoelmiddel gebruiken - gaat voorschrijven, dan stuit men op een aantal problemen:

1. Het is bijzonder lastig om hoogrisicopatiënten te identificeren. Dit zal leiden tot een groot aantal verkeerde adviezen.
 2. Preventie wordt gemedicaliseerd. De (onterecht) geïdentificeerde hoogrisicopatiënt zal zich mogelijk als patiënt gedragen, hetgeen gepaard kan gaan met onzekerheid, angst en geschonden zelfvertrouwen.
 3. Het protocol is palliatief en noopt niet tot een betere verzorging van de dentitie. "Waarom zal ik beter gaan poetsen, ik spoel toch?"
 4. Individuen moeten mogelijk een ander protocol volgen dan hun naaste omgeving. Dit bevordert niet de therapietrouw.
- Deze bezwaren vallen gedeeltelijk weg als spoelmiddelen niet voor primaire,

minder plaque, maar is er ook minder plaque interproximaal?

Een ander probleem van mondspoelmiddelen in een basisprotocol mondhygiëne is dat verschillende mondspoelmiddelen verschillende werkingen hebben. Fluoride bevattende mondspoelmiddelen zullen helpen cariës te voorkomen terwijl andere mondspoelmiddelen een antiplaque- en antigingivitiswerking hebben. Advies zonder indicatie houdt in dat men 2 spoelmiddelen of spoelmiddelen met beide werkingen zou moeten adviseren. In de laatste categorie is de keuze overigens beperkt.

Zijn mondspoelmiddelen weggegooid geld? Eigenlijk is het antwoord niet te geven. Patiënt, laat u adviseren en informeren over uw gezondheidswinst bij het gebruik van een mondspoelmiddel. Mondzorgverlener, neem de uitdaging op u uw patiënten op juiste wijze te informeren en ken de mondspoelmiddelen en hun effectiviteit. Er zijn mondspoelmiddelen die doen wat ze beloven.

Met de stelling dat mondspoelmiddelen altijd en onder alle omstandigheden weggegooid geld zijn, ben ik het hartgrondig oneens. Deze uitspraak durf ik te doen omdat ik de stelling heb uitgebreid met 'altijd en onder alle omstandigheden'. Voor iemand die zijn mond goed verzorgt door middel van tandenpoetsen, interdentale reiniging en tongschrapen en die daardoor een goede mondgezondheid heeft, is het gebruik van een mondspoelmiddel wel overbodige luxe en dus weggegooid geld. Misschien moet een uitzondering worden gemaakt voor mensen die het gebruik van een mondspoelmiddel ervaren als een extra slot op de deur van de mondverzorging. Hierdoor voelen zij zich prettiger en een gevoel van welbevinden is per slot van rekening veel waard. Tot zover is er dus geen objectieve indicatie voor het gebruik van een mondspoelmiddel. Wel zinvolle indicatiegebieden introduceer ik aan de hand van een anekdote.

Anekdote

Laatst sprak een voor mij vreemde man mij 's morgens vroeg aan tijdens een van mijn sportieve inspanningen in een lokaal park. Hij was zijn enorm grote hond aan het uitlaten en ik, geen hondenliefhebber, liep in een grote

bocht om het dier heen. Toen hij mij die escapade zag uithalen, kwam het standaardverhaal van hondenbezitters uit zijn mond: "hij doet geen kwaad hoor, hij wil alleen maar spelen". Kennelijk was de man op de hoogte van mijn beroep want hij stelde mij in een adem, alsof hij het zo had gepland, een vraag. Een collega-hondenbezitter had hem namelijk het advies gegeven de indrukwekkende dentitie van zijn hond elke ochtend te sprayen met een mondspoelmiddel. Hij vertelde mij dat hij dit sinds kort deed, dat de hond zich er niet blij mee toonde en dat hij zich

• 'Mits goed
• geïndiceerd, zijn
• mondspoelmiddelen
• geen weggegooid
• geld'

afvroeg of hij meer kwaad dan goed deed. Naar hem luisterend, nam ik waar dat parodontitis zijn eigen mond in een niet te onderschatten houdgreep hield. Voor het mondspoelmiddel zag ik opeens een wonderschone dubbel-taak weggelegd. Dat bleek even later echter een illusie toen ik de bijsluiters van het mondspoelmiddel onder ogen kreeg. Het middel bleek namelijk geen enkel tegen plaque of ontsteking effectieve component te bevatten. Het veredelde water was alleen effectief voor het welzijn en wellicht ook voor het welbevinden van de producent, al is dat laatste nauwelijks voorstelbaar. Na zijn vraag serieus te hebben beantwoord, vervolgde ik mijn weg. Thuisgekomen vroeg ik mij af of ik niet toch van de gelegenheid gebruik had moeten maken om hem ook voorzichtig te informeren over zijn eigen mondgezondheid of, wellicht beter, over mondgezondheid in het algemeen.

Bijzondere zorggroepen

In deze anekdote zijn al 2 bijzondere zorggroepen voor een effectief (!!)

Tegenstander

Cees de Baat, bijzonder hoogleraar Geriatrie Tandheelkunde, Universitair Medisch Centrum St Radboud, afdeling Tandheelkunde, Radboud Universiteit Nijmegen

mondspoelmiddel te onderscheiden. Als de meneer van de anekdote en alle anderen die dezelfde mondongezondheid hebben zich op enig moment tot een tandarts of mondhygiënist wenden, stel ik mij voor dat zij worden volgestopt met adviezen en instructies, maar dat het voor hen moeilijk is dit allemaal adequaat op te volgen. Zou een effectief mondspoelmiddel dan geen ondersteuning kunnen bieden om het beoogde doel sneller te bereiken dan alleen met de conventionele methoden? Nu er recent in mijn woonplaats voor ongeveer 3 ton euro's een opvangcentrum voor knaagdieren is gebouwd (!) en er florerende fysiotherapiepraktijken voor honden zijn, zijn honden wellicht ook een bijzondere zorggroep voor mondspoelmiddelen. Omdat het mij een hele toer lijkt een hond te leren spoelen, zal dit wel in de vorm van een spray moeten gebeuren.

Andere bijzondere zorggroepen die voordeel kunnen hebben van een mondspoelmiddel zijn de mensen, jong en oud, met een lichamelijke of cognitieve beperking. Spoelen is soms beter uitvoerbaar dan de conventionele methoden.

Tot slot zijn er nog groepen die een mondspoelmiddel effectief kunnen gebruiken doordat ze een tijdelijke gecompliceerde mondsituatie hebben, bijvoorbeeld mensen die een orale chirurgische behandeling hebben ondergaan, mensen die vaste orthodontische apparatuur hebben en mensen die last hebben van halitose door tongbeslag en het aanleren van tongreiniging erg lastig vinden.

Het zij nogmaals gezegd: mits goed geïndiceerd, zijn mondspoelmiddelen geen weggegooid geld.

Wilt u reageren?

Mail dan naar: redactie@ntvt.nl

